

DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/Joh37851>

Makale Türü: Araştırma makalesi
Geliş Tarihi: 28.09.2019
Kabul Tarihi: 07.02.2020
On-line Yayın: 30.04.2020

Article Type: Research article
Submitted: 28.09.2019
Accepted: 07.02.2020
Published Online: 30.04.2020

Atıf Bilgisi / Reference Information

Böke, H., Güllü, M. & Kış, A. (2020). Lise Öğrencileirmin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi: Meta Analiz. *Journal of History School*, 45, 1159-1173.

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARININ CİNSİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE İNCELENMESİ: META ANALİZ¹

Hulusi BÖKE², Mehmet GÜLLÜ³ & Ali KIŞ⁴

Öz

Öğrencilerin beden eğitimi derslerine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkeni açısından farklılık gösterdiği düşünülmektedir. Çalışma, öğrencilerin cinsiyet değişkeninde ve sahip oldukları bazı sosyo-demografik özelliklerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları üzerindeki etkilerini incelemiştir. Beden eğitimi dersiyle, edinilmesi planlanan kazanımların ölçülmesi ve bu yönde öngörüle bulunulması gerekmektedir. Çalışmanın modelini, araştırma sonuçlarını sentezleme yöntemlerinden biri olan meta-analiz yöntemi oluşturmuştur. Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları incelenmiş; cinsiyet değişkenine göre literatürde bulunan araştırmalar bu çalışmanın temel veri kaynağını oluşturmuştur. Yapılan testler sonucunda çalışmada, yayın yanlılığının olmadığı ortaya konulmuştur. Sabit etkiler modeline göre ortalama etki büyüklüğü değeri erkek öğrenciler lehine $g=0,287$, rastgele etkiler modelinde $0,271$ 'lik bir etki büyüklüğü bulunmuştur. Yapılan moderatör analizi sonucunda araştırma bölgesi ($p=0,638$), çalışmanın türü ($p=0,622$), araştırmacının cinsiyeti ($p=0,432$) gibi değişkenlerin hesaplanan ortalama etki büyüklüğü için bir moderatör olmadığı belirlenmiştir. Cinsiyet değişkeninin, lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine

¹ Makale yazımı yazar etki oranı: 1.yazar: %50, 2. yazar: %25, 3. yazar: %25

² İnönü Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Malatya-Türkiye, yakamoz8386@gmail.com.tr, Orcid: 0000-0007-176-281.

³ Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Malatya-Türkiye, mgullu44@gmail.com, Orcid: 0000-0002-0930-7178

⁴ Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya-Türkiye, alikis44@gmail.com, Orcid: 0000-0003-4768-3964

yönelik tutumları üzerinde önemli ölçüde bir etki oluşturmadığı söylenebilir. Sonuç olarak beden eğitimi dersine yönelik erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla olumlu tutumlarının hafif düzeyde farklılaşması söz konusudur. Bu yönüyle kız öğrencilerin derse olan olumlu tutumlarının geliştirilmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin derslerinde kız öğrencilerin etkinliklere daha çok katılımını sağlayacak faaliyet ve etkinliklere yer vermeleri tavsiye edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Lise öğrencileri, Beden eğitimi, cinsiyet, tutum.

Investigation of High School Students' Attitudes Towards Physical Education and Sports Course According to Gender Variable: Meta Analysis

Abstract

It is thought that students' attitudes towards physical education lessons differ in terms of gender. The study examined the effects of students on gender and some socio-demographic characteristics on their attitudes towards physical education lesson. With the physical education lesson, the gains planned to be acquired must be measured and predicted in this direction. The meta-analysis method, which is one of the methods of synthesizing the results of the study, was formed by the model of the study. Attitudes of high school students towards physical education and sports lesson were examined; The studies in the literature according to the gender variable constituted the main data source of this study. As a result of the tests carried out, it was revealed that there was no publication bias. According to the fixed effects model, the average effect size value was found in favor of male students, $g = 0.287$, and the random effects model was 0.227 . As a result of the moderator analysis, it was determined that variables such as research region ($p = 0.638$), type of study ($p = 0.622$), gender of the researcher ($p = 0.432$) were not a moderator for the calculated average effect size. It can be said that the gender variable does not have a significant effect on high school students' attitudes towards physical education and sports lesson. As a result, there is a slight difference in the positive attitudes of male students towards physical education lesson compared to female students. In this respect, positive attitudes of female students should be improved. It is recommended that teachers include activities and activities that will enable female students to participate more in the lessons.

Keywords: High school students, Physical education, gender, attitude.

GİRİŞ

Eğitimin çok boyutlu yapısından dolayı insan, yaşantısı boyunca süregelen bir gelişim sürecini deneyimler. Kültürel, felsefi, psikolojik, tarihi, sosyolojik, ekonomik, siyasi, sanatsal ve antropolojik olarak eğitim; farklı boyutlardan

Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi: Meta Analiz

oluşmaktadır. Yaşantı sürecinde insanın kişiliği, çevresinin de tesiriyle dinamik bir oluşum içerisinde. Birey; kişisel özelliklerini ve toplumla olan ilişkilerini, planlı veya plansız yapılan eğitimlerle gerçekleştirebilir ve geliştirebilir (Akboy, 2000; Dönmezer, 2012; Ergün, 1996; Kemertaş, 1997; Sönmez, 2000; Varış, 1978; Yavaş ve İlhan, 1996).

Genel eğitimin bir parçası ve bütünleyici yapısından biri de Beden eğitimi dersidir. Öğrencilerin gelişim özellikleri düşünüldüğünde Beden eğitimi dersi; onların, fert ve toplumsal açıdan mutlu, sağlıklı, ahlaklı ve dengeli bir şekilde kişilik oluşturmalarına yardımcı olur. Beden eğitimi derslerinde; bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar gibi kazandırılması amaçlanan yetkinliklerin bütünüyle değerlendirilmesi gerekir (Başoğlu, 1995). İlaveten, öğrenci sağlığı bakımından düşünüldüğünde; bireylerde bedensel sağlığın tehlikeye girmesi ve bireylerin yaşamsal fonksiyonlarını yerine getirmekte zorlanmaları gibi sorunlar beden eğitimi derslerine yeterli düzeyde önem verilmemesinden kaynaklanmaktadır. Bu tip durumlar, çocuk ve gençlerde tatmin edici düzeyde olmayan bir fiziksel uygunluğa sebep olurken; çeşitli hastalıklar, obezitede artış, ve erken ölümlerin görülmesini meydana getirmektedir (Alpaslan, 2008).

Öğrencilerin gelişim sürecinde verimli olan ve onların topluma sağlıklı bireyler olarak yetişmesini sağlayan beden eğitimi dersi; istenilen neticenin gerçekleşebilmesi için, öğrencilerin derse ve ders içi etkinliklere karşı uygun bir tutum içerisinde olması gerekmektedir (Güllü, Güçlü ve Arslan, 2009). Tutum, kişinin kendisine ya da yaşadığı çevresindeki herhangi bir toplumsal konuya, olaya veya nesneye karşı duygularına, güdülerine, bilgilerine ve deneyimlerine dayanarak sınıflandırdığı davranışsal, duygusal ve zihinsel reaksiyon eğilimidir (İnceoğlu, 2010).

Trudeau & Shephard, genç bireylerin beden eğitimi ve spor etkinliklerine yönelik tutumlarının çoğunlukla olumlu ve pozitif görünümde olduğunu belirtmişlerdir (Trudeau ve Shephard, 2005). Diğer taraftan ortaöğretim dönemindeki öğrencilerin, Beden eğitimi dersine yönelik olarak bazen olumsuz tutumlar geliştirdikleri de bilinmektedir (Yağcı, 2012).

Öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının incelendiği araştırmalarda öğrencilerin sahip oldukları bazı sosyo demografik özelliklerin (cinsiyet, yaş, eğitim kademesi, spor yapma durumu) beden eğitimi dersine yönelik tutumları (Chung ve Philips, 2002; Ekici, 2011; Flintoff ve Scraton, 2001; Zeng, Hipscher ve Leung, 2011; Zengin, Hekim ve Hekim, 2016) üzerindeki etkiler ele alınmıştır.

Öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı belirli etkenler çerçevesinde tutumlarının araştırılması ve anlaşılmasının, dersin verimliliğine olumlu bir katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Bu doğrultuda yapılan çalışmada, lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarının cinsiyet değişkenine göre araştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmanın modelini, araştırma sonuçlarını sentezleme yöntemlerinden biri olan meta-analiz yöntemi oluşturmaktadır. Bağımsız çalışmalardan edinilen nicel bulguların ileri istatistiksel tekniklerle analiz edilmesi, sentezlenmesi ve yorumlanması meta-analiz olarak ifade edilmektedir. Bir meta-analizin amacı; gerçekleri ortaya çıkarabilmek amacıyla aynı konuda, farklı yer ve zamanlarda gerçekleştirilen çalışmalardan sağlanan bulguları birleştirmek, örneklem sayısını çoğaltarak niceliksel olarak en doğruya ulaşabilmektir (Cumming, 2012; Ellis, 2012; Hartung, Knapp ve Sinha, 2008; Kış, 2013; Yıldırım, 2014). Bu çalışmada, Meta-Analiz için İstatistiksel Paket Programı CMA ver. 2.0 [Comprehensive Meta Analysis] kullanılarak, her araştırmaya ait etki büyüklükleri ile varyansları ve grupların karşılaştırmaları yapılmıştır. SPSS paket programı kullanılarak kodlayıcı güvenilirliği testi gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Türkiye’de lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları incelenerek; cinsiyet değişkenine göre araştırma yapan bilimsel makaleler, yüksek lisans ve doktora tezleri bu araştırmanın temel veri kaynağını oluşturmaktadır. İlgili araştırmalara ulaşmak için ulusal dergilerde yayınlanmış makalelere ile YÖK Ulusal Tez Arşivinde “beden eğitimi ve spor”, “tutum”, “lise veya ortaöğretim öğrencileri” gibi anahtar sözcükler kullanılarak tarama yapılmıştır. Yapılan tarama sonrası araştırma konusuna yönelik yapılan 20 çalışmadan dâhil edilme kriterlerine uygun 16 çalışmanın olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya dâhil edilen çalışmaların seçiminde;

Kriter 1: Yayınlanmış veya yayınlanmamış çalışma kaynakları: Bilimsel makaleler, yüksek lisans ve doktora tezleri alınmıştır.

Kriter 2: Çalışmalardaki araştırma yönteminin uygun olması: Meta-analiz çalışmalarında etki büyüklüğüne ulaşabilmek için dâhil edilen çalışmaların deneysel çalışmalar olması ve cinsiyet bağımsız değişken olarak kullanmış olmaları dikkate alınmıştır.

Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi: Meta Analiz

Kriter 3: Yeterli sayısal veri içermesi: Meta-analiz çalışması için gerekli olan etki büyüklüklerinin hesaplanabilmesi için cinsiyet bağlamında beden eğitimi dersinin alan lise öğrencileri için; örneklem büyüklüğü, ortalama, standart sapma, F değeri, t değeri, X^2 değeri ve p değeri dikkate alınmıştır.

Araştırmaya 5 adet çalışma; farklı örneklemelerde yapılan çalışmalar (ilköğretim, yükseköğretim öğrencileri) olması, bulguların cinsiyet değişkeni kapsamında belirgin şekilde ortaya konulmayışı ve gerekli istatistiksel verilerin meta-analiz için bulunmaması nedeniyle dâhil edilmemiştir. Bu çalışmanın örnekleme, 2002 ve 2018 yılları arasında Türkiye’de bu konuda yapılan bilimsel makale, yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının bulguları ile sınırlıdır.

Araştırmanın güvenilirliği: Çalışmanın kimliği, içeriği ve verilerini içeren bir kodlama protokolü oluşturulmuştur. Kodlayıcılar arası güvenirliliğin sağlanmasında Cohen’s Kappa istatistiği kullanılmış ve güvenirlilik 0,80 olarak bulunmuştur. Bu sonuç kodlayıcılar arasında önemli bir uyuşmayı göstermektedir.

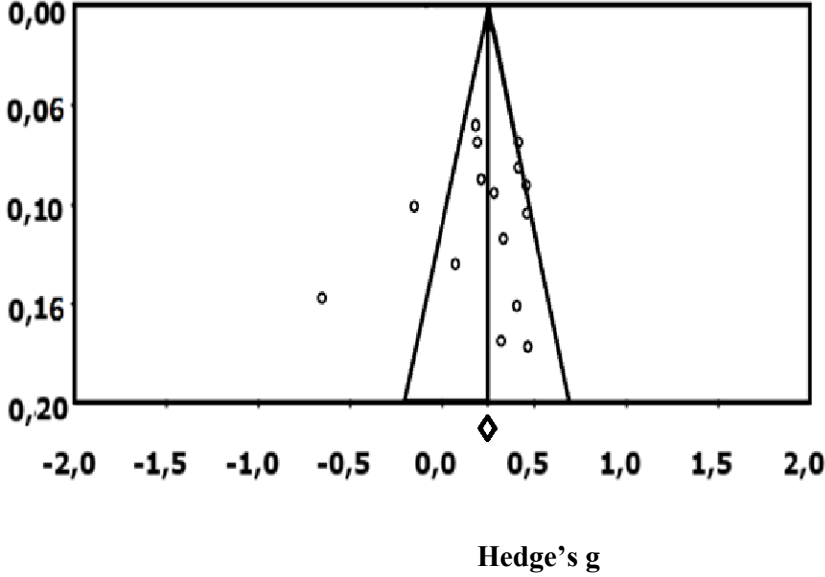
Verilerin Analizi

Bu çalışmada, her araştırmaya ait etki büyüklükleri ile varyansları ve grupların karşılaştırmaları Meta-Analiz için istatistiksel paket programı kullanılarak hesaplanmıştır. Etki büyüklükleri Hedges ve Olkin (1985) tarafından önerilen Hedges’ g hesaplamasına göre hesaplanmıştır. Çalışmada deney grubu olarak erkek öğrenciler, kontrol grubu olarak kız öğrenciler alınmıştır. Dolayısıyla hesaplanan etki büyüklüğünün pozitif olması erkek öğrenciler lehine, negatif olması ise kız öğrenciler lehine yorumlanmaktadır. Kodlayıcı güvenirliliği testi için istatistiksel paket programından yararlanılmıştır. Dâhil edilen çalışmalarda anlamlılık düzeyi 0,05 alındığı için bu araştırmada da istatistiksel analizlerin anlamlılık düzeyi olarak 0,05 belirlenmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın problemine yanıt bulmak amacıyla, araştırmaya dâhil edilen çalışmalardaki ilgili veriler üzerinde analizler yapılmıştır. Bu analizler sonucunda ulaşılan yayın yanlılığı, sabit etkiler modeli bulguları, homojenlik testi, rastgele etkiler modeli bulguları ve moderatör analizine ilişkin bulgular, bu bölümde verilmiştir.

Funnel Plot of Standard Errors by Hedge's g

Şekil 1. Cinsiyet Değişkenine Göre Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Karşı Tutumlarına Yönelik Etki Büyüklüğü Verisi İçeren Çalışmaların Huni Saçılım Grafiği

Şekil 1'de görüldüğü gibi, araştırmaya dâhil edilen 16 adet çalışmanın büyük bir çoğunluğu şeklin üst kısmına doğru ve birleştirilmiş etki büyüklüğüne çok yakın bir konumda yer almaktadır. Yayın yanlılığının olmaması durumunda, çalışmaların, birleştirilmiş etki büyüklüğünü gösteren dikey çizginin her iki yanında simetrik bir şekilde yayılmaları beklenir (Borenstein, Hedges, Higgins ve Rothstein, 2009). Cinsiyet değişkenine göre hesaplanan birleştirilmiş etki büyüklüğünü belirlemek üzere araştırmaya dâhil edilen çalışmalardan 2'si (Uluşık, Beyleroğlu, Suna, Yalçın;2016; Akdoğan, 2017) piramidinin dışına taşmıştır; ancak bunlar da şeklin orta bölgesinde toplanmıştır. Eğer dâhil edilen 16 çalışmada bir yayın yanlılığı söz konusu olsaydı, o zaman çalışmaların büyük bir kısmı huni şeklinin alt kısmında ve/veya dikey çizginin sadece bir bölümünde toplanmış olması söz konusuydu (Borenstein ve diğerleri, 2009). Bu huni saçılım grafiği, araştırmaya dâhil edilen çalışmalar açısından yayın yanlılığının bulunmadığının göstergelerinden biridir.

Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi: Meta Analiz

Yayın yanlılığını test etmek için Orwin's Fail-Safe N hesaplaması da yapılmıştır. Orwin's Fail-Safe N bir meta-analizde eksik olabilecek çalışma sayısını hesaplamaktadır (Borenstein ve diğerleri, 2009). Bu analizin sonucunda, Orwin's Fail-Safe N 532 olarak hesaplanmıştır. Meta-analiz sonucunda bulunan 0,287 ortalama etki büyüklüğünün -0,01 düzeyine (trivial), yani neredeyse sıfır etki düzeyine ulaşabilmesi için gerekli çalışma sayısı 532 adettir. Esasen dâhil edilen 16 çalışma Türkiye'de bu araştırma sorusuna yönelik yapılmış tüm çalışmalardan (nitel, nicel, kuramsal vb.) dâhil edilme kriterine göre ulaşılabilmiş çalışmaların tamamıdır. Ayrıca Duval and Tweedie Kırp ve Doldur yöntemi ile de test yapılmış ve ne solda ne sağda eksik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yayın yanlılığı için üçüncü bir test olarak da Egger testine bakılmış ve huni grafiğinin asimetric olmadığı belirlenmiştir ($p=0,57$). Bu dört yöntemin sonuçları, bu meta-analizde yayın yanlılığının olmadığını ortaya koymuştur.

Lise Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Etki Büyüklüğü Meta Analizinin Sabit ve Rastgele Etkiler Modeline Göre Birleştirilmiş Bulguları

Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik kız ve erkek öğrenci tutumlarına ilişkin etki büyüklüklerinin sabit ve rastgele etkiler modeline göre birleştirilmiş ortalama etki büyüklüğü, standart hata ve %95'lik güvenirlilik aralığına göre alt ve üst sınırları olarak Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1

Lise Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Etki Büyüklüğü Meta Analizinin Sabit ve Rastgele Etkiler Modeline Göre Birleştirilmiş Bulguları ile Homojenlik Testi

Model	Etki büyüklüğü ve 95% güven aralığı Hipotezi			Yokluk			Heterojenlik				
	Çalışma say.	Etki büyüklüğü	Standart hata	Varyans	Altsınır	Üst sınır	Z-değeri	P	Q-değeri	Df (Q)	I ²
Sabit	16	0,287	0,023	0,001	0,242	0,332	12,567	0,000	69,101	15	78,293
Rastgele	16	0,271	0,052	0,003	0,170	0,372	5,238	0,000			

Tablo 1 cinsiyet değişkenine göre araştırmaya dâhil edilen çalışmalara ait etki büyüklüğü değerlerinin sabit etkiler modeline göre ortalama etki büyüklüğü değeri $g=0,287$, ortalama etki büyüklüğünün standart hatası $SE=0,023$, ortalama etki büyüklüğünün güven aralığı üst sınırı 0,332 ve alt sınırı 0,242 olarak hesaplanmıştır. Hesaplamalar doğrultusunda meta analize dâhil edilen 16 çalışmadaki veriler, sabit etkiler modeline göre erkek öğrencilerin kız

öğrencilerden olumlu yönde daha fazla tutum sergilediklerini göstermektedir. Ancak etki büyüklüğü değeri 0,49'dan düşük olduğu için Cohen'in sınıflandırmasına göre küçük düzeyde bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir (Cohen, 1988). Lipsey'in sınıflandırmasına göre, düşük düzeyde (0.15-0.45) bir etki büyüklüğü söz konusudur (Akt.: Cooper, Hedges ve Valentine, 2009). Thalheimer ve Cook, (2002)'a ait sınıflandırmaya göre ise küçük düzeyde (0.15-0.40) bir farklılık olduğu görülmüştür.

Homojenlik testi diğer adı ile Q-istatistiği için $Q=69,10$ olarak hesaplanmıştır. X^2 tablosundan %95 anlamlılık düzeyinde 15 serbestlik derecesi değeri 24,996 olarak bulunmuştur. Q-istatistik değeri ($Q=69,10$) 15 serbestlik derecesi ile ki-kare dağılımının kritik değerini ($X^2_{0,95} = 24,996$) aştığı için etki büyüklüklerinin dağılımına ait homojenliğin yokluk hipotezi sabit etkiler modelinde reddedilmiştir. Yani etki büyüklükleri dağılımının sabit etkiler modeline göre heterojen bir özelliğe sahip olduğu belirlenmiştir.

Q istatistiğinin bir tamamlayıcısı olarak geliştirilen I^2 ise heterojenliğe ilişkin daha net bir sonuç ortaya koymaktadır (Petticrew ve Roberts, 2006; Yıldırım, 2014). I^2 etki büyüklüğüne ilişkin toplam varyansın oranını göstermektedir. I^2 istatistiği Q istatistiğinin aksine çalışma sayısından etkilenmemektedir. I^2 'nin yorumlanmasında ise % 25 düşük düzeyde heterojenliği, % 50 orta düzeyde heterojenliği ve % 75 yüksek düzeyde heterojenliği göstermektedir (Cooper ve diğerleri, 2009). Cinsiyet değişkeni için yapılan homojenlik testleri (Q ve I^2) sonucunda çalışmalar arasında yüksek düzeye yakın heterojenlik bulunduğundan, birleştirme işlemi için model rastgele modele çevrilmiştir. Bu heterojenliğin nedenlerini ortaya koyabilmek için yapılan moderatör analizi sonuçları (Mixed Effect Analysis) Tablo 2'de verilmiştir.

Yapılan moderatör analizi sonucunda araştırma bölgesi ($p=0,638$; $p > 0,05$) ve çalışmanın türü ($p=0,622$; $p > 0,05$), araştırmacının cinsiyetinin ($p=0,432$; $p > 0,05$) hesaplanan ortalama etki büyüklüğü için bir moderatör olmadığı belirlenmiştir. Araştırmaların yapıldığı yılın bir moderatör olup olmadığının belirlenmesi için yapılan meta regresyon sonucunda; yıllar içinde araştırmalara ait etki büyüklüklerinin kız öğrenciler lehine farkta aşağı doğru bir eğilime sahip olduğu, fakat bu sonucun istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ortaya konulmuştur ($p=0,223$; $p > 0,05$). Ayrıca, örneklem sayısının bir moderatör olup olmadığının belirlenmesi için yapılan meta regresyon sonucunda; örneklem sayısı arttıkça araştırmalara ait etki büyüklüklerinin erkek öğrenciler lehine farkta yukarı doğru bir eğilime sahip olduğu görülmekte ve bu sonuç istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir ($p=0,718$; $p > 0,05$).

Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi: Meta Analiz

Tablo 2

Beden Eğitimi Dersine Yönelik Cinsiyet Etkisine İlişkin Kategorik Moderatör Sonuçları

Moderatör	k	d	SE	%95 CI	Q _{between}	p
Araştırma bölgesi	15				1,693	0,638*
Akdeniz	5**	0,272	0,105	0,065; 0,479		
Ege	2**	0,358	0,111	0,140; 0,576		
İç Anadolu	5**	0,354	0,043	0,269; 0,439		
Marmara	3**	0,005	0,312	-0,607; 0,617		
Çalışmanın Türü	16				0,243	0,622*
Dok.ve Yük.	5**	0,209	0,153	-0,092; 0,509		
Lis. Tezi						
Makale	11**	0,297	0,045	0,158; 0,376		
Araştırmacının Cinsiyeti	16				1,677	0,432*
Kadın	2**	0,319	0,096	0,210; 0,586		
Erkek	10**	0,248	0,070	0,110; 0,386		
Kadın- Erkek	4**	0,264	0,108	0,052; 0,477		

*Anlamlılık düzeyi: $p < 0.05$ olarak alınmıştır.

** Moderatör analizine alt grup sayısı 1 olanlar dahil edilmemiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada 7918 kişilik bir örnekleme oluşturan 16 çalışmaya ait 16 adet etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Sabit Etkiler Modelinde birleştirme işlemi sonucu erkek öğrenciler lehine -0,287 istatistiksel olarak anlamlı bir etki büyüklüğü (Hedge's g) bulunmuştur. Bu sonuç, Cohen (1988) ve Thalheimer ve Cook (2002)'un sınıflandırmasına göre küçük düzeyde bir sonuçtur. Rastgele etkiler modelinde birleştirme işlemi sonucu erkek öğrenciler lehine 0,271'lik istatistiksel olarak anlamlı bir etki büyüklüğü bulunmuştur. Bu sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde; lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları açısından erkek ve kız öğrenciler arasında, sosyal bilimler açısından küçük düzeyde bir önem taşıyan, bir farkın olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla bundan sonraki çalışmalarda, öğrencilerin cinsiyet durumunun bir değişken olarak kullanılmaması gündeme gelebilir. Cinsiyet değişkenine göre lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarını konu alan başka

bir meta-analiz çalışması olmadığından bu sonuçları karşılaştırma olanağı söz konusu olamamıştır.

Yapılan çeşitli araştırmalarda lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde; erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla olumlu tutum sergiledikleri belirlenmiştir (Akandere, 2010; Caz ve Göksel, 2016; Güllü ve diğerleri, 2009; Hekim ve Tokgöz, 2017; Hünük ve Demirhan, 2003; Kangalgil, Hünük ve Demirhan, 2006; Kaya Sarıdede, 2018; Kılıç, Uğurlu ve Cenik, 2018; Özyalvaç, 2010; Şişko ve Demirhan, 2002; Uluişik, 2016; Yağcı, 2012; Zorlu, 2016). Bu araştırmada rastgele etkiler modeline göre lise öğrencilerinin cinsiyet açısından beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları arasında küçük düzeyde bir farklılık bulunmasının, bu araştırmaların sonuçlarını desteklediği söylenebilir.

Yapılan diğer araştırmalarda lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde; kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla olumlu tutum sergiledikleri belirlenmiştir (Akdoğan, 2017; Uluişik, Beyleroğlu, Suna ve Seda, 2016). Bu araştırmaların sonuçları, rastgele etkiler modeline göre erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla beden eğitimi ve spor dersine daha fazla olumlu tutum sergilemeleriyle uyumlu değildir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre tutum düzeylerinin farklılık göstermesinde, öğrencilerin cinsiyetlerine ait sahip oldukları fizyolojik ve psikolojik niteliklerin belirleyici olduğu öne sürülmüştür. Alpaslan (2008) tarafından yapılan çalışmada; kız öğrencilerin derse karşı tutum ve ilgisini belirleyen bir unsur olarak, fiziksel olarak kendilerini erkeklerden daha yetersiz gördükleri belirtilmiştir. Aynı çalışmada kaygı yaşadığı belirtilen kız öğrencilerin; beden eğitimi ve spor derslerinde kendilerini erkeklere göre daha başarısız olacakları düşüncesinin var olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca beden eğitimi dersine yönelik erkek öğrenci tutumlarının yüksek olmasında; sosyal ve dışa dönük yapıları açısından, erkeklerin kızlardan daha iyi olması ve spora yönelme hususunda kızlardan daha istekli olmalarının etkili olduğu savunulmuştur.

Lise öğrencileri açısından cinsiyet değişkenine göre, kız ya da erkek olmak arasında önemli bir fark görülmemektedir. Özellikle son yıllarda yapılan araştırma sonuçları bağlamında lise öğrencilerinin cinsiyetleri açısından beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarına ilişkin küçük düzeyde bir farklılık olması sonucu, yapılacak araştırmalarda önemli bir bağımsız değişken olarak dikkate alınamayabileceği yönünde değerlendirilebilir. Bu durum da cinsiyet

Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi: Meta Analiz

değişkeninin, lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları üzerinde önemli ölçüde bir etki oluşturmadığı söylenebilir.

Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları açısından cinsiyet değişkenine ilişkin küçük düzeyde bir etki büyüklüğünü açıklamaya yönelik yapılan moderatör analizlerinde araştırmacının cinsiyeti, araştırmanın yapıldığı bölge, araştırmacının türü, yayın yılı ve örneklem sayısı değişkenlerinin moderatör olmadığı görülmüştür. Literatürde, bu değişkenler çerçevesinde moderatör analizi yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Çalışmayla ilgili olarak;

- Öğretmenlerin Beden eğitimi derslerinde, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini dikkate almaları,
- Öğretmenlerin dersteki etkinlik ve faaliyetleri düzenlerken öğrencilerin görüşlerini alması ve bu yönde ders sürecini şekillendirmeleri,
- Beden eğitimi ve sporun önemi konusunda farkındalık oluşturmak maksadıyla, velilere dönük sunum programlarının düzenlenmesi gibi tavsiyelerde bulunulabilir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

Meta-analize dahil edilen çalışmalar yıldız imi (*) ile gösterilmektedir.

*Akandere, M. (2010). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi (Konya Anadolu Lisesi örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24.

Akboy, R. (2000). *Eğitim Psikolojisi 1*. Mikro yayınları.

*Akdoğan, B. (2017). *Lise Öğrencilerinin ve Ebeveynlerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi.

Alpaslan, S. (2008). *Ortaöğretim öğrencilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sergilediği Öğretim Davranışlarına İlişkin Algıları ve Öğrencilerin bu Derse Karşı Geliştirdikleri Tutumları*. Yüksek lisans tezi. YÖK Ulusal Tez Veri Merkezi (Tez no: 215678)

- Baçoğlu, B. (1995). *Ankara İli Devlet Liselerinde Görev Yapan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin mesleki Sorunları Üzerine bir Araştırma*. (Tez no: 48482). Yüksek lisans tezi. YÖK Ulusal Tez Veri Merkezi.
- Borenstein, M., Hedges, L. V., Higgins, J. P. & Rothstein, H. R. (2009). *Introduction to Meta-Analysis*. John Wiley.
- Caz, Ç. & Göksel, A. G. (2016). Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1–1. doi:10.22396/sbd.2016.0
- Chung, M. & Philips, D. . (2002). The Relationship Between Attitude Toward Physical Education And Leisure Time Exercise İn High School Students. *Physical Educator*, 59(3). <https://search.proquest.com/openview/b31acd69d8b351e69039ab689b7d1f7b/1?cbl=35035&pq-origsite=gscholar>.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for The Behavioral Sciences* (2. bs.). NJ Lawrence Earlbaum Associates.
- Cooper, H., Hedges, L. V. & Valentine, J. C. (Ed.). (2009). *The Handbook of Research Synthesis and Meta-Analysis* (2. bs.). Russell Sage Publication.
- Cumming, G. (2012). *Understanding the New Statistics*. Routledge, Taylor and Francis Group.
- Dönmezer, İ. (2012). *Eğitim Psikolojisi*. Can ofset.
- Ekici, S. (2011). Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutumlarının değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 829–839. <https://j-humansciences.com>
- Ellis, P. D. (2012). *The Essential Guide to Effect Sizes* (5. baskı). Cambridge University Press.
- Ergün, M. (1996). *Eğitim Felsefesi*. Mustafa Ocak yayınları.
- Flintoff, A. & Scraton, S. (2001). Stepping into active leisure? Young women's perceptions of active lifestyles and their experiences of school physical education. *Sport, Education and Society*, 6(1), 5–21. www.tandfonline.com/action/journalInformation?journalCode=cses20
- *Güllü, M., Güçlü, M. & Arslan, C. (2009). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Journal of New World Sciences Academy*, 4(4).
- Hartung, J., Knapp, G. & Sinha, B. K. (2008). *Statistical Meta-Analysis With Applications*. Wiley Publishing Inc.

Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi: Meta Analiz

- Hedges, L. V. & Olkin, J. (1985). *Statistical Methods for Meta-Analysis*. Academic
- *Hekim, M. & Tokgöz, M. (2017). Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre incelenmesi (Burdur Örneği). *Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi, Journal of International Sport Sciences*, 3(1).
- *Hünük, D. & Demirhan, G. (2003). İlköğretim sekizinci Sınıf, lise birinci sınıf ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe J. of Sport Sciences*, 14(4), 175–184.
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum algı iletişim Beykent* (5. bs.). Üniversitesi Yayınevi.
- *Kangalgil, M., Hünük, D. & Demirhan, G. (2006). İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe J. of Sport Sciences*, 17(2), 48–57.
- Kaya Sarıdede, Ş. (2018). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Kemertaş, İ. (1997). *Uygulamalı Genel Öğretim Yönetim Yöntemleri* (2. bs.). Birsen yayınevi.
- *Kılıç, T., Uğurlu, A. & Cenik, D. (2018). Lise birinci sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor eğitimi dersine karşı tutumlarının incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 13–23. doi: 10.31680/gaunjss.410742
- Kış, A. (2013). *Okul Müdürlerinin Öğretimsel Liderlik Davranışlarını Gösterme Düzeylerine İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine Yönelik Bir Meta-Analiz*. Yayımlanmamış doktora tezi, İnönü Üniversitesi.
- *Özyalvaç, N. (2010). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları İle Akademik Başarı Motivasyonlarının İncelenmesi (Konya Anadolu Lisesi Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi.
- Petticrew, M. & Roberts, H. (2006). *Systematic Reviews in the Social Sciences*. Blackwell Publishers Ltd.

- *Şişko, M. & Demirhan, G. (2002). İlköğretim okulları ve liselerde öğrenim gören Kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 205–210.
- Sönmez, V. (2000). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. Anı yayıncılık.
- Thalheimer, W. & Cook, S. (2002). How To calculate effect sizes from published research articles: a simplified methodology. *Work-Learning Research*, 1–9. doi:10.1113/jphysiol.2004.078915
- Trudeau, F. & Shephard, R. J. (2005). Contribution of school programmes to physical activity levels and attitudes in children and adults. *Sports Medicine*, 35(2). <https://link.springer.com/content/pdf/10.2165%2F00007256-200535020-00001.pdf>
- *Uluşık, V. (2016). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersi ne yönelik tutumlarının sınıf ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 45–53.
- *Uluşık, V., Beyleroğlu, M., Suna, G. & Seda, Y. (2016). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları ve akademik güdülenme düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi (burdur il merkezi örneği). *Journal of Human Sciences*, 13(3), 5092–5106. doi:10.14687/jhs.v13i3.4026
- Varış, F. (1978). *Eğitim Bilimine Giriş*. A.Ü. Eğitim Fakültesi yayınları.
- *Yağcı, İ. (2012). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Afyonkarahisar İli Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Yavaş, M. & İlhan, A. (1996). *Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri*. Melissa yayıncılık.
- Yıldırım, N. (2014). *Meta Analiz. Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (Mustafa Metin, Ed.). Pegem akademi.
- Zeng, H., Hipscher, M. & Leung, R. . (2011). Attitudes of high school students toward physical education and their sport activity preferences. *Journal of Social Sciences*, 7(4). <https://pdfs.semanticscholar.org/e909/f94212bf73c9dbcad94c28ce5d258e2b68a5.pdf>.
- Zengin, S., Hekim, M. & Hekim, H. (2016). Ortaokul ve lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının cinsiyet ve öğrenim kademesi değişkenine göre incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 13(2). doi:10.14687/jhs.v13i2.3944

Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının Cinsiyet
Değişkenine Göre İncelenmesi: Meta Analiz

- *Zorlu, A. (2016). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının sınıf ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi (Kumluca İlçesi Örneği). *Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi, Journal of International Sport Sciences*, 2(2).